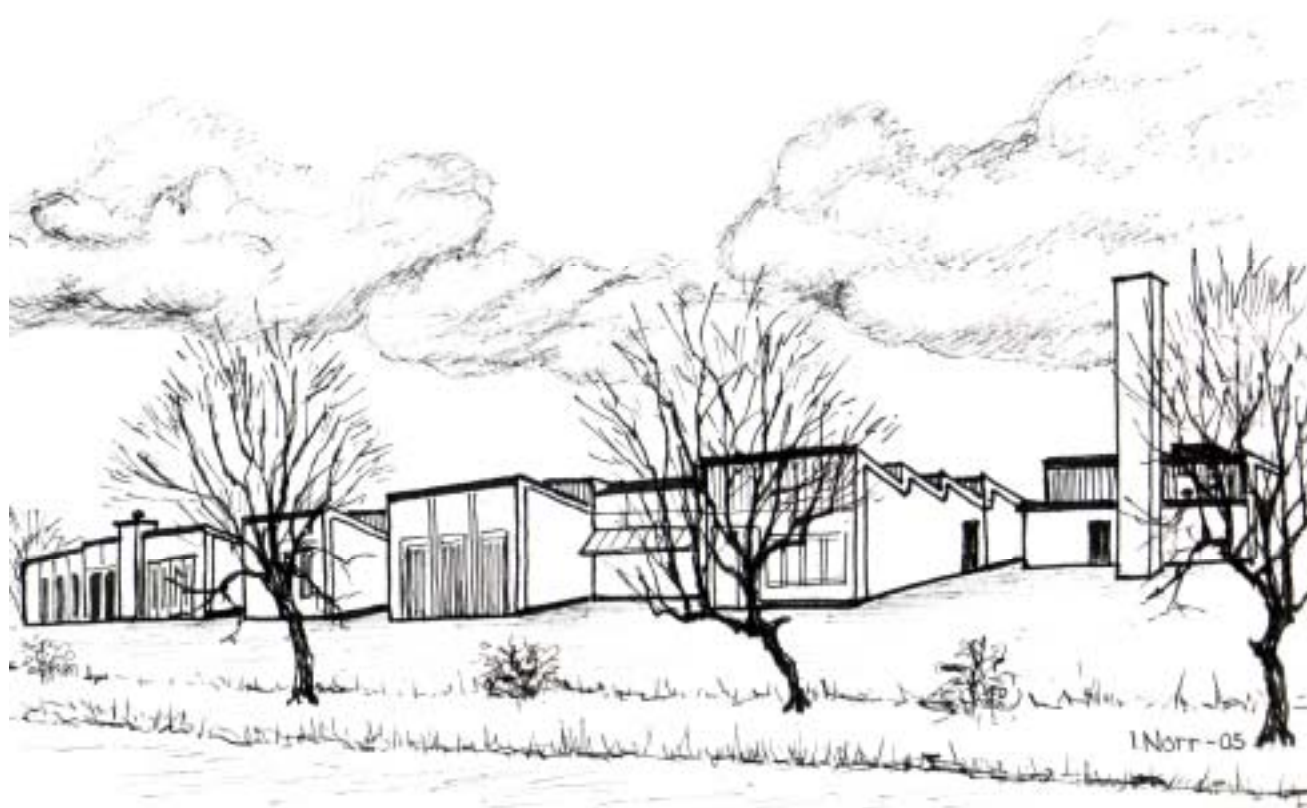

Holger Carlsson

VERKSTADSSKOLAN

I Kolbäck

**KOLBÄCKS
HEMBYGDSFÖRENING**

Västmanlands Läns Centrala Verkstadsskola i Kolbäck

Planeringen

Efter "andra världskrigets slut" uppstod tankar på att ordna yrkesutbildningen i landet genom centralisering länsvis till centralt liggande skolor benämnda Centrala Verkstadsskolor.

Tidigare hade yrkesutbildningen skett vid företagens inbyggda skolor. Denna utbildning avsåg dock att i första hand täcka Företagets egna behov av utbildad arbetskraft.

Sverige stod inför ett enormt uppsving i efterfrågan på varor och tjänster från de krigshärjade länderna, varför ny välutbildad arbetskraft behövdes inom alla yrken.

Idén med centralisering av yrkesutbildningen hade genomförts i de flesta län, när Västmanlands läns landsting, efter flera års funderande, år 1956 beslutade att inrätta en Central Verkstadsskola i Kolbäck.

Tanken var, att elever från hela länet skulle kunna få yrkesutbildning vid skolan. Att Kolbäck valdes som förlägningsplats, var till stor del beroende på ortens centrala läge i fråga om kommunikationer. Järnvägarna korsades i Kolbäck från alla väderstreck. På den tiden var det lätt att resa med tåg. Tiderna hölls bra och biljettköp var inte något problem. Därför var det många elever, som kunde resa mellan hemmet och skolan dagligen.

Yrkesutbildningen bestod av yrkesarbete: övningar på skolverkstaden den första tiden, därefter arbete under lärarens ledning ute på öppna marknaden. En del yrkest teori samt svenska och yrkes ekonomi varvades med yrkesarbetet.

Ursprungstanken var också, att skolan skulle bli i det närmaste självförsörjande genom de legoarbeten, som eleverna under lärarens ledning utförde på den öppna marknaden. Detta kom dock inte att ses med så blida ögon av fackföreningarna särskilt på byggnadssidan varför dessa legoarbeten minskades successivt. Resultatet av detta blev, att

övningsarbetena på verkstaden ökade, och därmed även Landstingets kostnader för skolan (skattemedel).

Skolans start

Skolan i Kolbäck startade sin verksamhet den 1 juli 1957 med två yrkesavdelningar

Byggnadssnickare

Värme- och sanitetsmontörer

Elevantalet skulle vara 16 elever per avdelning med intagning av 8 elever varje år. Efterfrågan på byggnadssnickare var dock så stor, att intagningen första året blev högre än planerade 8 elever.

Verkstadslokaler erhöles i en nyuppförd byggnad mitt emot Gästgivargården. Byggnaden övergick senare i privat ägo som plåtslageri-verkstad.

Administrationen förlades till södra flygeln vid Gästgivargården.

Nedre plan: två kontorsrum, teorisal

Övre plan: rum för inackorderade elever

Som rektor för skolan kom **Einar Ramén**, från rektorstjänst i Ljungby.

Som kamrer kom **Holger Carlsson**, från kamrerstjänst i Borlänge

Lärare blev för

Byggnadssnickare

Georg Greijer

Värme-och sanitetsmontörer

Carl-Gustaf Persson

Styrelsen för Centrala Verkstadsskolan i Kolbäck leddes av ordföranden **Verner Sune** från Tillberga.

Fram till skolans start leddes styrelsen av rektor **Sivert Wallman** från Landstingets skolor.

Elevernas inackorderingskostnad med mat vid Gästgivargården uppgick första året till 125 kr per månad. Stipendier och flitpengar utgick, varför elevens egen kostnad var överkomlig för föräldrarna.

Startårets elever fick börja sin utbildning med att ställa i ordning sina egna verkstadslokaler.

Nya Verkstadsskolan

I Landstinget hade beslut fattats om uppförande av nya lokaler för verkstadsskolan i Kolbäck. Ritningarna till skolan utfördes av arkitekt SAR *Sven E Trägårdh*. Byggnadsytan var beräknad till 67 000 kvm och kostnaden beräknades till 7,3 milj kronor.

Nybyggnaden stod klar till höstterminens början år 1960. Den omfattade lokaler för Administrationen (rektor, kamrer, kontorsbiträden samt arkiv), teorisalar, lärarrum, gymnastiksal, kök och matsal samt verkstadslokaler för yrkesavdelningar för:

Värme- och sanitetsmontörer	Bleck-och plåtslagare
Svetsare	Bilmekaniker
Reparatörer-smeder-svetsare	Instrumentmakare
Centralförråd	Verktugsmakare
Inrednings- och fabrikssnickare	Målare
Tele- och radioreparatörer	Byggnadssnickare

För elever, som inackorderades vid skolan, hade uppförts tre elevhem om vardera 32 platser. Dagrum, tvätt-och duschrum fanns i varje byggnad. I anslutning till varje elevhem fanns en bostadslägenhet. Här bodde husmor, elevkonsulent och vaktmästare. De hade tillsynsansvar var tredje vecka (jour).

Lärare i nya skolan blev

Värme- och sanitetsmontörer	<i>Carl Gustaf Persson</i>
Bleck- och plåtslagare	<i>Lars Sandberg</i>
Svetsare	<i>Eric Ericsson</i>
Bilmekaniker	<i>Nils Karlqvist</i>
Reparatörer - smeder - svetsare	<i>Eric Nygren</i>
Instrumentmakare	<i>Karl Gustaf Hedlund / J Winblad</i>
Centralförråd	<i>Lennart Axelson</i>
Verktugsmakare	<i>Arne Svensson</i>
Inrednings- och fabrikssnickare	<i>Henry Markstedt</i>
Målare	<i>Jack Andersson / Anders Eriksson</i>
Tele- och radioreparatörer	<i>Björn Hellström / Ove Wikström</i>
Byggnadssnickare	<i>Lennart Carlsson</i>

(Namn efter snedstreck = efterträdare).

Timlärare

Sven Hahne och *Robine Lindberg*

Elevkonsulent (Elevvård, gymnastik och idrott)

Egon Jäghammar / Olle Källérus

Köksavdelningen med Inackorderingshem

Lilly Lindfors husmor med kokerska och ekonomibiträden.

All mat lagades på skolan, tre mål dagligen, även lördag och söndag.

Lediga lördagar kom år 1964.

Vaktmästare vid nya skolan blev mångkunnige *Eric Flodin*

Administrationen utökades med *Gullan Klåvus* och

Gerd Klåvus-Magnusson

Jämsides med nya skolan bedrevs utbildning i de gamla lokalerna med undervisning för

Verkstadsmekaniker. Lärare där var *Lars Carlsson*.

Denna verksamhet flyttades efterhand över till nya utbyggnaden av skolan, där även *Signar Palm* blev lärare för en andra avdelning för

Verkstadsmekaniker.

Under åren 1958 - 1960 administrerades vid skolan även

Omskolningsverksamhet för mekaniker i de gamla mejerilokalerna i Kolbäck. Första kursen hade många ungerska flyktingar som elever.

All utrustning till den nya skolans verkstäder (undervisningsmateriel)

bestämdes och erhöles genom KÖY (Kungl Överstyrelsen för

Yrkesutbildning). KÖY var det statliga tillsynsorganet, som utfärdade undervisningsplaner och som bestämde vilken undervisningsmateriel som skulle finnas vid varje yrkesavdelning.

Detta resulterade i, att under försommaren 1960 anlände en strid ström av undervisningsmateriel till den ännu ej färdiga skolan. Problemet löstes genom att Gästgivargårdens stallbyggnader inhyrdes som upplag.

Varje avdelning tilldelades ett avskilt utrymme (spilta).

De nya lärarnas första arbetsuppgifter höstterminen 1960 blev att kontrollera och låta transportera materielen till respektive avdelning. Mottagandet av denna materiel under sommaren 1960 blev en stor extra belastning för administrationen utöver alla intagningar av nya elever, semestrar etc.

Ytterligare utbyggnad av skolan

Genom beslut i Landstinget tillkom nya verkstadslokaler höstterminen 1963 för

Elektriker med läraren *Ragnar Johansson*

Murare med läraren *Sten Lunde*

Verkstadsmekaniker, två avdelningar med *Lars Carlsson* och *Signar Palm* som lärare.

Lars Carlssons avdelning flyttades från de gamla verkstadslokalerna, vilka avyttrades till en plåtslagerifirma.

Verksamheten vid skolan

Skolans verksamhet utvecklades under 1960- talet genom ökat antal elever. Statistik visar:

1962	136 elever	36 avgångsbetyg
1963	151	62
1964	183	77
1965	188	74
1966	186	100
1967	152	74
1968	217	53
1969	230	151

Kurserna var 2-, 3- och 4-åriga, därav de något ojämna siffrorna för avgångsbetyg.

1965 utgick den första flickan med avgångsbetyg. Det var *Britt-Marie Johansson* på Instrumentmakarlinjen.

Centralförådet med läraren *Lennart Axelson*

som chef såg till att erforderligt förbruknings- och övningsmaterial fanns tillgängligt. Som skrivhjälp hade han kontoristen *Gerd Hedsröm*. Genom avtal med Järnhandeln på orten kunde material tillhandahållas på kort tid. Regeln var, att så litet lager som möjligt skulle hållas. Detta i sparsamhetssyfte att ej binda kapital i stora lager.

För olika avdelningar speciellt material kunde inköpas av respektive lärare, inom vissa ekonomiska ramar. Kamrerens hörande var dock en förutsättning.

Lennart Axelson, ett tekniskt geni, gick mer och mer över till ren lärarverksamhet (Verkstadsmekaniker).

Hans förrådsansvar övertogs av *Rolf Hedström*

Skolläkare

Fr.o.m. höstterminen 1964 inträdde Provinsialläkaren *Wilhelm Burner* som läkare vid skolan.

Personalförändringar

Den 15 mars 1966 slutade kamrer *Holger Carlsson* sin tjänst vid skolan för att tillträda tjänst vid Hallstahammars kommun.

Han efterträddes av *Karl Gustaf Granlund*

Den 1 juli 1966 gick rektor *Einar Ramén* i pension.

Han efterträddes av *Gunnar Eriksson*

Slutet

I samband med kommunsammanläggningen 1971 inköpte Hallstahammars kommun Verkstadsskolan av Landstinget. Skolan blev en del av kommunens gymnasieskola och fick namnet **Herrevadsskolan**

Centrala Verkstadsskolan skapade en hel del nya arbeten i Kolbäck med inflyttning av nya skattebetalare i kommunen.

Samhället fick mera liv och rörelse. Många elever vid skolan blev kanske kvar som Kolbäcksbor.

Före detta ekonomichefen på Hallstahammars Kommun, Holger Carlsson har skrivit många historiska berättelser om Hallstahammar med omnejd. När vi fick vetskap om att han även dokumenterat Verkstadsskolans tillkomst bad vi honom om rätten att få återge den till våra medlemmar i Kolbäcks Hembygdsförening. Vi tackar Holger Carlsson för dokumentationen och tillmötesgåendet. Sammanställt av Kurt Larsson. Omslagsbild Ingegerd Norr

Kolbäck i september 2005

